

Kancelářský balík je nepostradatelnou výbavou každé moderní firmy. Většina uživatelů si s tímto termínem nejspíš spojí Microsoft Office, který se postupem času stal velice oblíbeným a rozšířeným. Pokud se chystáte vybavit svoje počítače tímto produktem, sáhnete docela hluboko do kapsy. Existuje však celá řada alternativních řešení. Jedním z nich je balík OpenOffice.org, který vás jistě uchvátí svou cenou. Je totiž zdarma dostupný na internetu. Existuje také jeho česká verze. A co víc – dokáže manipulovat se soubory uloženými ve formátech používaných v Microsoft Office. Jste zvědaví, jak si s nimi poradí? To a mnohem víc vám prozradí následující článek.

Abychom se dostali ke zrodu OpenOffice.org, museli bychom se přemístit o deset let zpět do Německa. Zde byla založena firma StarDivision, ve které započal vývoj nového kancelářského balíku s názvem StarOffice. V roce 1999 byla koupena společností Sun Microsystems, která v létě roku 2002 vydala StarOffice ve verzi 5.2. Pro další vývoj tohoto softwaru zvolila netradiční řešení a uvolnila vylepšené zdrojové kódy této verze rozsáhlé vývojářské komunitě. Tak vznikl projekt OpenOffice.org, na kterém se podílejí stovky firem a vývojářů na celém světě. Vývoj původního StarOffice se nezastavil, ale zůstal komerčním produktem firmy Sun Microsystems. Je postavený na základě

Kancelářský balík zdarma

I. část: S OpenOffice.org určitě ušetříte

Martin Konečný

zdrojového kódu aplikace OpenOffice.org a obohacený o několik dalších komponent, například databázový systém Adabas D a vylepšenou podporu pro asijské jazyky.

V balíku OpenOffice.org najdete program Writer pro tvorbu textových dokumentů, letáků i dopisů s možností vkládání obrázků a grafů. Dalším nástrojem je Calc, který plní funkci tabulkového procesoru. Pro efektivní tvorbu prezentací můžete použít program Impress. Pokud chcete do svých dokumentů vkládat schémata nebo i složitější grafiku, může vám dobře posloužit součást s přílehlavým názvem Draw. Posledním programem balíčku je Math, který je určen pro práci se vzorci, které můžete následně vkládat do textů či prezentací. Celý balík dále disponuje kompilátorem jazyka Basic pro spouštění maker. Nejdříve si projdeme pár technických údajů, a pak se již pustíme do rozboru jednotlivých částí balíku.

Systémové požadavky

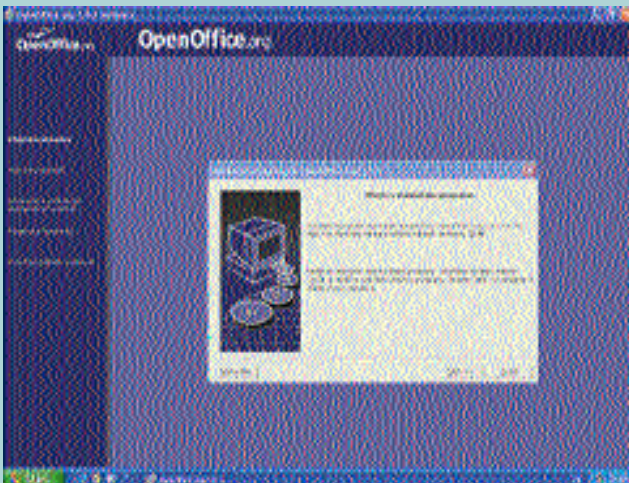
Jak se stalo dobrým zvykem u aplikací s otevřeným kódem, je OpenOffice.org dostupný hned pro několik operačních systémů.

Aktuální verze 1.0.2 je dostupná pro systémy Windows, Linux a Sun Solaris. Na všech těchto systémech se aplikace chová téměř identicky. Doporučenou minimální konfiguraci tvoří počítač vybavený procesorem Pentium, 64 MB RAM a 250 MB volného prostoru na pevném disku. Verzi pro Windows byste měli rozběhnout i pod starými Windows 95, doporučuje se však verze Windows 2000. Požadavky pro Linux splní libovolná aktuální distribuce určená pro práci s desktopem, balík je často jejich součástí a není ho tedy nutné stahovat. Pro testovací účely jsem použil běžný kancelářský počítač se 128 MB operační pamětí a 633 MHz procesorem Celeron. Abych se přesvědčil o přenositelnosti dokumentů a shodnosti chování balíku pod různými operačními systémy, nainstaloval jsem jej v prostředí Windows XP a Mandrake Linux 9.0.

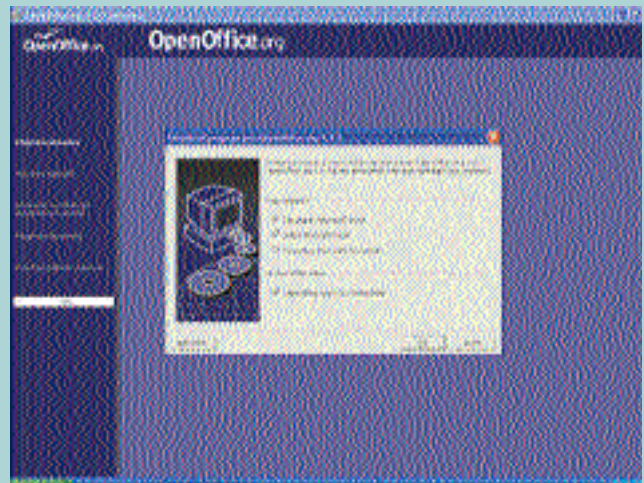
Začínáme

Nejdříve si musíte opatřit instalační soubor. Doporučuji stahovat českou verzi, například z adresy <http://oo-cs.sf.net/>. Pokud nedisponujete rychlým připojením k internetu,

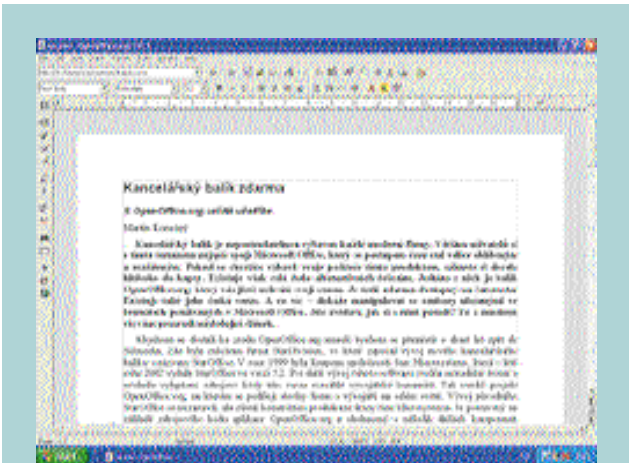
Obr. 1: Instalační program OpenOffice.org

a) Instalace probíhá formou srozumitelných dialogů

b) Asociace souborů vytvořených v MS Office s aplikacemi OpenOffice.org

Obr. 2: Tak vypadá program Writer po spuštění

Obr. 3: Nastavení importu z MS Office

nebude stahování instalace velké cca 60 MB to právě. Pokud ale znáte někoho, kdo má tento program třeba na CD, klidně si ho přepalte, protože se tím nedopouštíte ničeho nelegálního. Po spuštění instalačního programu se vám zobrazí podobný dialog, jaký znáte z instalace jiných programů pod Windows (obr. 1a). Nutno podotknout, že chování instalace pod Linuxem je prakticky totožné. Jistě oceníte možnost síťové a lokální instalace, protože administrátor může nainstalovat celý balík na server a uživatelé při prvním spuštění pouze doplní svoje osobní nastavení. To přináší velkou úsporu místa na klientských stanicích. Na začátku si zvolíte typ instalace a umístění cílové složky. Instalační program vám nabídne možnost asociovat typy souborů Microsoft Office s aplikacemi OpenOffice.org (obr. 1b). Poté již probíhá kopírování souborů, které na průměrném kancelářském počítači trvá asi minutu. Ve startovní nabídce systému Windows se automaticky vytvoří programová skupina OpenOffice.org, kde najdete zástupce nainstalovaných součástí balíku. Při spuštění systému se v pravé části startovní lišty objeví ikonka Rychlého spuštění, na kterou stačí kliknout a spustí se dialog pro otevření nebo vytvoření dokumentu. Nehraje roli, zda

chcete pracovat s tabulkou, textem či prezentací, OpenOffice.org sám vybere a spustí součást odpovídající typu vybraného souboru. A nyní se podrobně podíváme na jednotlivé komponenty balíku.

Textový procesor Writer

Writer umožňuje nejen tvorbu textových dokumentů, ale slouží zároveň jako editor WWW stránek. Co se týče bohatosti funkcí, je plně srovnatelný s Microsoft Wordem. Uživatelské rozhraní je v celé řadě rysů podobné s rozhraním Wordu a některé drobné odlišnosti shledáte postupem času spíše jako výhodu (obr. 2). Za povšimnutí stojí i formát jeho souborů SXW, který je založen na jazyce XML (eXtensible Markup Language), jenž poskytuje snadné možnosti konverze dokumentu do jiných formátů (například do HTML). Jeden dokument tak tvoří více XML souborů, které jsou komprimované do jednoho pomocí techniky používané v archívech ZIP, takže dokumenty zabírají na disku opravdu minimum místa. Například dokument obsahující 5 000 znaků měl po uložení ve formátu SXW 8 kB, zatímco ve formátu DOC 20 kB. Velice dobrým rysem je rychlý start a stabilita aplikace.

Pro většinu uživatelů je asi nejzajímavější, jak si Writer poradí s dokumenty vytvořenými v programu Microsoft Word. Aby vše fungovalo tak, jak má, je nutné zaškrtnout v menu Nástroje → Volby → Načítání/Ukládání → Microsoft Office všechny checkboxy tak, jak je to ukázáno na obrázku 3. S takovým nastavením proběhl import jednoduchého testovacího souboru bez komplikací a dokumenty se lišily pouze v kosmetických detailech (viz obr. 4). Stejný výsledek jsem dosáhl i při opačném postupu – vytvoření dokumentu ve Writeru a jeho uložení do formátu DOC (obr. 5). Klíčem k úspěšnému exportu/importu je používání stylů ve vašich dokumentech, jinak je výsledek nejistý i v rámci přenosu dokumentu nejen mezi Wordem a Writerem, ale i mezi různými verzemi Wordu.

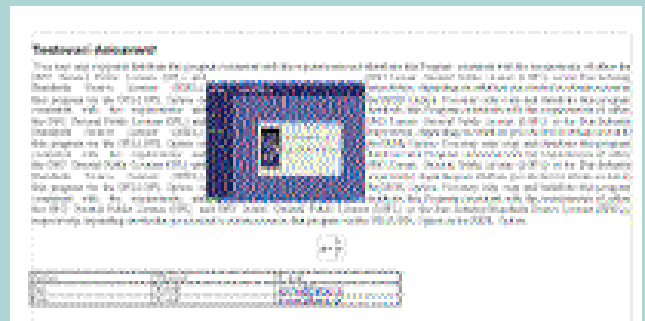
Možná někoho z vás napadla otázka, zda jsou soubory napsané ve Writeru v prostředí Windows čitelné i ve Writeru pro Linux. Protože se formáty OpenOffice.org kódují pomocí Unicode, můžete ve své firmě používat různé operační systémy a přitom nenastanou potíže s odlišným kódováním češtiny při psaní firemních dokumentů.

V dalších odstavcích se podíváme na některé rozdílné i společné rysy Wordu a Writeru. Upozorňuji, že budu vycházet ze základních konfigurací obou programů po nainstalování, protože oba programy umožňují provádět rozsáhlé úpravy uživatelského rozhraní. Nejprve se podíváme na panely nástrojů obou programů, které můžete porovnat na obrázku 6. Pro úplnost uvádím, že nahore je panel Writeru a pod ním panel Wordu. Writer má panely nástrojů ve dvou pozicích. Ten vlevo se nazývá Hlavní panel nástrojů a obsahuje

Obr. 4: Přenos souborů z MS Wordu do Writeru

a) Původní dokument ve formátu DOC

b) Otevřený soubor DOC ve Writeru

tláčítka pro vkládání tabulek, kontrolu pravopisu, funkce pro malování a mnoho dalších. Horní Panel funkcí obsahuje ikony pro ovládání programu s podobným významem jako ve Wordu. Navíc je zde pole pro zadání URL adresy, takže můžete otevírat dokumenty nebo stránky přímo z webu. Panel objektů ovlivňuje vlastnosti entit dokumentu, jako je styl, písmo a jeho velikost, zarovnání, barva písma, atd. Hyperlinkový panel pro vkládání hypertextových odkazů je v základní konfiguraci ukryt. Jednou ze zásadních odlišností je, že panel netvoří pouze obyčejná tlačítka, ale tlačítková roletová menu. Poznáme to podle malého zeleného trojúhelníku na příslušném tlačítku. Pokud na tlačítko klikneme a podržíme tlačítko stisknuté, rozvine se malé obrázkové menu s bublinkovými nápovědami (obr. 7). Při prostém kliknutí se aktivuje poslední použitá funkce, takže používání panelu je velice pohodlné, efektivní a neplýtvá místem na ploše. Všechny panely jsou plně konfigurovatelné podobným způsobem jako ve Wordu.

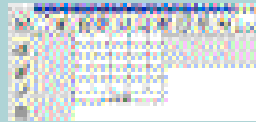
Další podstatnou součástí programu jsou roletová menu. Názvy položek jsou stejné jako ve Wordu, chybí položka Tabulka, která se objeví v menu Formát, pokud se právě kurzor nachází uvnitř tabulky. Menu Soubor obsahuje položky pro manipulaci s dokumenty. Oproti Wordu zde chybí položka Vzhled stránky, která je logicky zařazena do menu Formát. Ostatní odlišnosti v menu u běžných dokumentů příliš nevyužijete a je nad rámec článku se jimi zabývat. Co se týče menu, zbývá jen dodat, že se dají konfigurovat stejným způsobem jako nástrojové panely. Konfigurace menu i panelů se dá ukládat a nahrávat ze souboru. Menu tedy stačí upravit podle potřeb vaší firmy pouze na jednom počítači a ostatní uživatelé si nahrají vaši konfiguraci (pokud jste si celou situaci nezjednodušili síťovou instalací). V případě problémů jistě najdete pomoc v české hypertextové nápovědě, která je dle mého názoru velice pěkná, přehledná a dostatečně podrobná.

Na obrázku 8 si můžete prohlédnout dva užitečné pomocníky. Jedním z nich je Navigátor, který usnadňuje orientaci v rozsáhlejších dokumentech. Aktivujete ho buď stiskem klávesy F5, nebo v menu Úpravy→Navigátor. Další zajímavou komponentou je Stylista, který poskytuje snadné řízení stylu odstavců, písma, rámců, stránek a číslování. Zobrazení nebo skrytí provedete klávesou F11, nebo v menu Formát→Stylista.

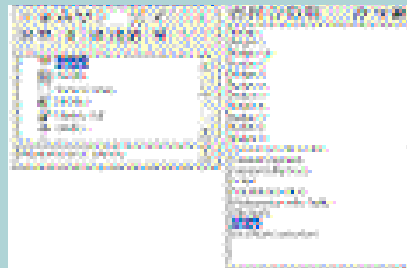
Pokud jste očekávali, že nakonec řeknu, který editor je lepší, zklamal vás. Dle mého názoru je Writer funkční alternativou k Wordu a vzhledem k nulové ceně je ideálním řešením pro malé a střední firmy, které si nemohou dovézt drahý licenční software. První ohlasy z firem, které OpenOffice.org používají, naznačují, že pokud zaměstnanci používají Word, bude jim přechod na Writer trvat necelý týden. Zkušenější uživatelé si s Writerem poradí během pár

Obr. 6: Panel nástrojů Writeru (nahore) a Wordu (dole)

Obr. 7: Obrázkové roletové menu v panelu nástrojů

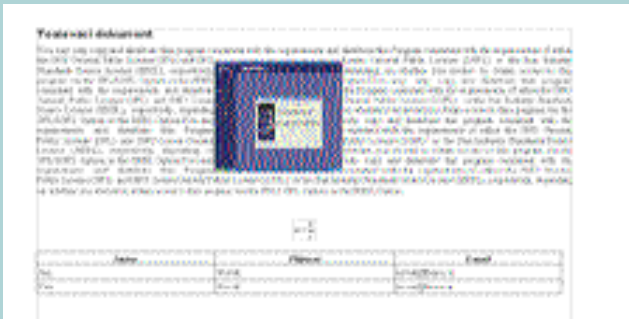

Obr. 8: Navigátor a Stylista

hodin. Totéž se dá říci i o ostatních součástech OpenOffice.org. Určitě si OpenOffice.org zkuste, věřím, že budete spokojeni. Tento článek byl napsán právě ve Writeru. Zbývající součásti tohoto balíku vám představím v příštím vydání časopisu IT Office.

e-mail: konecny@ccb.cz
www.itoffice.cz

Obr. 5: Přenos souborů z Writeru do MS Wordu

a) Původní dokument ve formátu SXW

b) Výsledek exportu z Writeru do formátu DOC otevřený ve Wordu